החובל פרק שמיני בבא קמא

מסורת הש"ס

ג) סנהדרין מג., כ) סנהדרין פו., ג) (שם מ:), ד) (לעיל נא. וש"נ), ה) ל"ל עבד אין לו אחוה שמתחר בראובן ובאשתם אחיו דכתיב עם הממזר וזה שמעתי, ו) ס"ל מיתת זוממין בכ"ד, ז) (יחזקאל כג), ח) (מ"ב כ), ט) ומע"פ שבקונטי פי' אין לו אחוה שמוחר בראובן ובאשתם אחיו דכתיב עם הממזר עם הזומה לממזר, י) (ל"ל אחיו), כ) (ועיין תוספות זבחים קג. ד"ה אין), ל) (ועיין לעיל ה: תוספות ד"ה כי אדם).

גליון הש"ס

גמ' ורבנן אחיו הוא בבצות. עי' רש"י פוטה דף מא ע"א ד"ה אחינו אתה ופע"ק: רש"י ד"ה אסולה. קמן נמי סתבא נפקא. כדאיתא ב"ב דף קנה ע"ב ותא דלא נקט בב"ב עם טעם הכי דרש"י דהוא עדות שפ"פ יכול להאמה ר"ל דסיון דתיקנו מו"ל דדיני ממונות ל"ל דרישה ותקריה בכלל כמה דכתמון ל"ל שיהא יכול להאמה כי' מ"ר מ"מ סיתן ל"ב ס"ק כ"ו ס"ב לאחר מקנת מו"ל ל"ל כמתון עדות שיכול להאמה גם קטן רשי' לעדות מש"ה נקט הטעם רק דקטן בעצמותו פסול דאנשים מתיב אבל הכא דמיירי בדאוריי"תא שפיר נקט רש"י דים עוד טעם דהוא עדות שפ' אתה יכול להאמה ואולם ל"ל דעל טעם שי' הא"ך שיך לומר קטן יוכיח הא לא שיך לומר קטן יוכיח ול"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה יהא עבד וכו' ורש"י פירש בפ"ק דגיטין דף יא נתחק ד' יא וי"ב דף ע ע"ב ד"ה כשרין וכו' ובד"ה פסולא דרבנן:

עין משפט נר מצוה

נח א מי' פ"ד מהל' חובל ומזיק הלכה יד ושיין בהשגות ובכ"מ סמג עשין ע עוש"ע מ"מ פי' מכ' פעיף ו:

נט ב מי' פ"ד מהל' חובל ומזיק הלכה ט:

ס ג מי' פ"ח מהלכות מלכים הלכה ד סמג לאוין קכא:

סא ד מי' פ"ט מהל' עדות הל' ז סמג לאוין רל עוש"ע מ"מ פיסקן לה פעיף יד:

סב ה מי' שם סמג שם עוש"ע מ"מ פיסקן לד פעיף יט:

סג ו עוש"ע שם פיסקן לג פעיף יא:

תורה אור השלם

1. כי יִנְצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו איש וְאָחִיו וְקָרְבָה אִשֵּׁת הָאֶחָד לְהַצִּיל אֶת אִישָׁהּ מִיַּד מַכֵּהוּ וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בַּמְּבֻשִׁיו:
דברים כה יא

2. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ:
דברים יט יט

3. שׁוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נֵכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא: דברים יז טו

4. וְדָרַשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הָעֵד שֶׁקֶר עָנָה בְּאָחִיהוּ:
דברים יט יח

5. לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ: דברים כד טז

מוסף רש"י

אמר קרא כי יצאו אנשים יחדיו כו'. מהתם נפקא לן חייב בושת, דכתיב וקצותה את כפה, ממון, אתה אומר ממון או מיט גלגא מתם, נאמר כאן לא תחוס עינך ונאמר להלן בעדים זוממין לא תחוס עינך, מה להלן ממון אף כאן ממון (סנהדרין פו.). יצא עבד שאין לו אחוה. ואפילו עם אחיו כגי אכיו, דכתיב עם הזומה, עם הזומה לממזר, מיט גלגא כנכסמה (שם). אחיו הוא בבצות. כל מלות שאשה מיינה בהן עבד חייב בהן, דגמר לה לה מאשה (שם).

רבינו חננאל

דאפחתה מכספה. והרי בידו למוכרה: יגא עבד שאין לו אחוה. עם ישראל שאין בה בקהל[ב]: במלום. כל מלוה שאשה חייבת בה עבד חייב בה דגמר לה לה מאשה [מגיגה ד.]: וזוממי עבד. עדים שחייבוהו מיתת בית דין ונמצאו זוממין לא יהרגו אלא קיס לן דעבד כישראל לענין מיתת [ג]כ"ד דתנן בתמכת מכות (דף מ:) וישראל לוקה [וגולה] על ידי עבד: מיקצי לך גר. שלדתו והולדתו בקדושה אפילו לרבי יהודה יש לו אחוה ופסול למלכות ואפילו לשוטר בעלמא אע"כ אמו מישראל בפרק החולץ ביבמות (דף מה:): עדות לא מצים אמרם. דאי לא נפקא לן פסולא מאחיך חייבי מק"ו: פסולה לעדות. דכתיב גבי עדים זוממין ועמדו שני האנשים [דכריס יט] ותניא בסנהדרין (דף ג.) בעדים זוממין הכתוב מדבר דמשמע אנשים ולא נשים. [ד]קטן נמי מהכא נפקא לן דכתיב אנשים ולא קטנים ועוד דעדות שאי אתה יכול להזימה היא דלאו בר עונשין הוא: אינן בכל המלום. אלא בתמקת דהא אשה מחויבת בלאחין ועונשין וקטן ישנו בתילה: שאין אים. ולא קרינא בהו שני אנשים: מגולן. דרשו לבא בקהל ופסול לעדות דכתיב (שמות כג) אל תשת ידך וגו' כלומר אל תשת רשע דמתם עד: מגולן ומד מהנך. והלד הטוב שבהן שאינם זהירים בכל המלות זה מפני רשעו חה מפני שלא נלטוה: חיים בנים. יתם בנים: לא יומתו אבות על בנים. לא יומת שום אדם על פי מי שאין בנו מיוחס ונקלא על שם אביו והיינו עבד: דאי ס"ד. כוליה קרא לכדאמר בסנהדרין (דף מ:) אתא לפסול קרובים: לכתוב על בניהם. מדשני למכתב בנים בתמת ש"מ תרתי: גר אין לו חיים דכתיב[ה] וחרמת שוריס זרמתם ואע"ג דכתיב[ה] בלאדן בן בלאדן ה"מ בגיומן אבל בתגיירו הבנים לא נתיחסו אחר אביהם בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סב.): יש לו חיים לאבד. בנו נקרא על שמו: דאי ס"ד גר נמי פסול. דדרשינן על אבות על בנים שאין להם חיים אבות למה לי לאשמעינן בתרייהו לכתוב בריטיה על בניהם לפסול קרובים ובפיפיה לישמעי ולכתוב בתמת על אבות ושמעינן תרתי מדלא כתיב על אבותיהם: אלא מדכתב רחמנא על בנים. למפסל לעבד שמע מינה גר כשר דמו ליכא קל וחומר: בכבשיהו לנכסי. מלוג לאחר שנישאת לר' אבא: כתר דשביבא אזל רב שמואל כו': הבעל

דאפחתה מכספה אבל פציעה דלא אפחתה מכספה לא קמיבעיא ליה [ו]א"ר יוסי בר חנינא [ז]שפצעה בפניה ואפחתה מכספה: החובל בעבד כנעני של אחרים חייב וכו': [ח]מאי טעמא דרבי יהודה אמר קרא [ט]כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו במי שיש לו אחוה יצא עבד [י]שאין לו אחוה [כ] ורבנן אחיו הוא במצות אלא מעתה לר' יהודה זוממי עבד לא יהרגו דכתיב [ל]ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. תימה דתקשה ליה לרבי יהודה מרבית ואוגנה ונוגב נפש דבכולהו כתיב אחיו ובלדקה נמי כתיב אחיך האביון ומיהו קלת משמע בפרק קמא דגיטין (דף יב.) דאין כל כך מוכה ליתן לצדקה לעבד דאמר דרשב"ג סבר יכול העבד לומר לרבו בשני בלורת או פרנסני או הוציאני לחירות כי היכי דחזו לי אינשי ומרחמי עלאי וגונב נפש נמי לא מחייב בעבד אפי' לרבנן דמנני ישראל כתיב והבנתנקין (סנהדרין דף פו.) מייתי התם פלוגתא דר' יהודה ורבנן דהכא ורבית ואוגנה נמי אין קנין לעבד בלא רבו:

יהא עבד בשר לעדות. תימה הא ילפינן בכל דוכתא ג"ש דלה לה מאשה וכ"ת דאתי [מ]אחין ומרבה עבד ומפיק מג"ש מ"כ גם מק"ו דקאמר נפיק [נ]וי"ל דכי גמרינן לה לה מאשה הייט להחמיר על העבד לעשותו כישראל לכל הפחות במלות שהאשה חייבת אבל לגרעו מאיש ולפוסלו לעדות כאשה לא נלמוד דמן הדין כשר הוא לעדות דכתיב ועמדו שני האנשים והאי איש הוא ועובד כוכבים אע"ג דאיש הוא מ"מ אין אחיו אבל עבד שהוא איש ואחיו במלות לחמכר א] ורש"י פירש בפ"ק דגיטין (דף יא) גבי שטרות העולין בערכאות של נכרים כשרים לעדות מן התורה ושמעתין לא מוכחא הכי: שכן אינה במילה. אע"ג דלא שייכא במילה פירכא היא[ס] וי"מ דאין מצווה למול את בנה וליתא דל"כ מאי קאמר קטן יוכיח:

אלא תיתי מגולן ומחד מהנך. אין להקשות נילף דממזר ופצוע דכא וכרות שפכה שפסולים לקהל שיהיו פסולין לעדות מגולן ומד מהנך דמה להלד הטוב שבהן שאין זהיריס בכל המלות זה מפני רשעו חה מפני שאין מצווה:

ועבד נפקא לן מק"ו. גרלה דלרווחא דמילתא נקטיה כלומר דאפי' תמצא לומר דלא נפיק מגופא דקרא מ"מ אתי בק"ו: רבי

יצא עבד שאין לו אחוה. פי' אין יוצאי חלציו קרויין אחים מה שאין כן בגר [פ] ביוצא מחלציו דיוצא הקונטרס לפרש: **וזוממי** עבד לא יהרגו. וכיון דהכי לא יהרגו גם העבד עדות שאין אתה יכול להזימה: **דכתיב** באשר זמם לעשות לאחיו. תימה דתקשה ליה לרבי יהודה מרבית ואוגנה ונוגב נפש דבכולהו כתיב אחיו ובלדקה נמי כתיב אחיך האביון ומיהו קלת משמע בפרק קמא דגיטין (דף יב.) דאין כל כך מוכה ליתן לצדקה לעבד דאמר דרשב"ג סבר יכול העבד לומר לרבו בשני בלורת או פרנסני או הוציאני לחירות כי היכי דחזו לי אינשי ומרחמי עלאי וגונב נפש נמי לא מחייב בעבד אפי' לרבנן דמנני ישראל כתיב והבנתנקין (סנהדרין דף פו.) מייתי התם פלוגתא דר' יהודה ורבנן דהכא ורבית ואוגנה נמי אין קנין לעבד בלא רבו:

יהא עבד בשר לעדות. תימה הא ילפינן בכל דוכתא ג"ש דלה לה מאשה וכ"ת דאתי [מ]אחין ומרבה עבד ומפיק מג"ש מ"כ גם מק"ו דקאמר נפיק [נ]וי"ל דכי גמרינן לה לה מאשה הייט להחמיר על העבד לעשותו כישראל לכל הפחות במלות שהאשה חייבת אבל לגרעו מאיש ולפוסלו לעדות כאשה לא נלמוד דמן הדין כשר הוא לעדות דכתיב ועמדו שני האנשים והאי איש הוא ועובד כוכבים אע"ג דאיש הוא מ"מ אין אחיו אבל עבד שהוא איש ואחיו במלות לחמכר א] ורש"י פירש בפ"ק דגיטין (דף יא) גבי שטרות העולין בערכאות של נכרים כשרים לעדות מן התורה ושמעתין לא מוכחא הכי: **שכן** אינה במילה. אע"ג דלא שייכא במילה פירכא היא[ס] וי"מ דאין מצווה למול את בנה וליתא דל"כ מאי קאמר קטן יוכיח:

אלא תיתי מגולן ומחד מהנך. אין להקשות נילף דממזר ופצוע דכא וכרות שפכה שפסולים לקהל שיהיו פסולין לעדות מגולן ומד מהנך דמה להלד הטוב שבהן שאין זהיריס בכל המלות זה מפני רשעו חה מפני שאין מצווה:

ועבד נפקא לן מק"ו. גרלה דלרווחא דמילתא נקטיה כלומר דאפי' תמצא לומר דלא נפיק מגופא דקרא מ"מ אתי בק"ו: רבי

דאפחתה מכספה אבל פציעה דלא אפחתה מכספה לא קמיבעיא ליה [ו]א"ר יוסי בר חנינא [ז]שפצעה בפניה ואפחתה מכספה: החובל בעבד כנעני של אחרים חייב וכו': [ח]מאי טעמא דרבי יהודה אמר קרא [ט]כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו במי שיש לו אחוה יצא עבד [י]שאין לו אחוה [כ] ורבנן אחיו הוא במצות אלא מעתה לר' יהודה זוממי עבד לא יהרגו דכתיב [ל]ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. תימה דתקשה ליה לרבי יהודה מרבית ואוגנה ונוגב נפש דבכולהו כתיב אחיו ובלדקה נמי כתיב אחיך האביון ומיהו קלת משמע בפרק קמא דגיטין (דף יב.) דאין כל כך מוכה ליתן לצדקה לעבד דאמר דרשב"ג סבר יכול העבד לומר לרבו בשני בלורת או פרנסני או הוציאני לחירות כי היכי דחזו לי אינשי ומרחמי עלאי וגונב נפש נמי לא מחייב בעבד אפי' לרבנן דמנני ישראל כתיב והבנתנקין (סנהדרין דף פו.) מייתי התם פלוגתא דר' יהודה ורבנן דהכא ורבית ואוגנה נמי אין קנין לעבד בלא רבו:

יהא עבד בשר לעדות. תימה הא ילפינן בכל דוכתא ג"ש דלה לה מאשה וכ"ת דאתי [מ]אחין ומרבה עבד ומפיק מג"ש מ"כ גם מק"ו דקאמר נפיק [נ]וי"ל דכי גמרינן לה לה מאשה הייט להחמיר על העבד לעשותו כישראל לכל הפחות במלות שהאשה חייבת אבל לגרעו מאיש ולפוסלו לעדות כאשה לא נלמוד דמן הדין כשר הוא לעדות דכתיב ועמדו שני האנשים והאי איש הוא ועובד כוכבים אע"ג דאיש הוא מ"מ אין אחיו אבל עבד שהוא איש ואחיו במלות לחמכר א] ורש"י פירש בפ"ק דגיטין (דף יא) גבי שטרות העולין בערכאות של נכרים כשרים לעדות מן התורה ושמעתין לא מוכחא הכי: **שכן** אינה במילה. אע"ג דלא שייכא במילה פירכא היא[ס] וי"מ דאין מצווה למול את בנה וליתא דל"כ מאי קאמר קטן יוכיח:

אלא תיתי מגולן ומחד מהנך. אין להקשות נילף דממזר ופצוע דכא וכרות שפכה שפסולים לקהל שיהיו פסולין לעדות מגולן ומד מהנך דמה להלד הטוב שבהן שאין זהיריס בכל המלות זה מפני רשעו חה מפני שאין מצווה:

ועבד נפקא לן מק"ו. גרלה דלרווחא דמילתא נקטיה כלומר דאפי' תמצא לומר דלא נפיק מגופא דקרא מ"מ אתי בק"ו: רבי

לאפוקי עבד דאין לו חיים לא למעלה ולא למטה דאי סלקא דעתך גר פסול לעדות לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם לכדאמרינן לא יומתו בעדות בנים ונכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות דשמעת מינה תרי חדא לא יומתו בנים בעדות אבות ואידך לא יומתו על פי בנים שאין להם חיים אבות ועבד נפקא ליה בקל וחומר מגר ומה גר דלמעלה הוא דאין לו חיים אבל למטה יש לו חיים פסול לעדות עבד שאין לו חיים לא למעלה ולא למטה אינו דין שיהא פסול לעדות אלא מדכתב רחמנא לא יומתו אבות על בנים דמשמע לא יומתו על פי אבות שאין לו חיים בנים שמע מינה עבד שאין לו חיים לא למעלה ולא למטה הוא דפסול לעדות אבל גר כיון דיש לו חיים למטה כשר לעדות וכ"ת לכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבותיהם למה לי דכתב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות דמשמע לא יומתו על פי בנים שאין להם חיים אבות [ז]איידי דכתב לא יומתו אבות על בנים כתב נמי ובנים לא יומתו על אבות: חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה: אימיה דרב שמואל בר אבא מהגרוניא הות נסיבא ליה לר' אבא כתבתינהו לנכסי לרב שמואל בר אבא ברה בתר דשביבא אזל

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com